

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9746

Tarih : 25.12.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİS BAŞKANLIĞINA

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Mehmet Rüşü TİRYAKİ
Batman Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme , Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 27-12-2024	Esas No: 2/2830

25 Aralık 2024

1555336

GENEL GEREKÇE

Türkiye’de cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri hep gündemde olageldiyse de son yıllarda mahpuslara yönelik işkence, darp, cebir, hakaret, tehdit, intihara sürüklenme, yaşam hakkı ihlalleri iddialarında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Geline aşamada cezaevleri, bir hapsetme kurumu olmaktan çıkmış tutukluları daha haklarında hüküm verilmeden cezalandırırken hükümlüleri de ikinci kez cezalandırır hale gelmiştir. Cezaevlerinin fiziki koşulları, yetersiz beslenme, revir ve hastane sevklerinin zamanında yapılmaması, mahpusların maruz bırakıldığı ayrımcı uygulamalar, tekli ring araçlarıyla sevkler ve kelepçeli muayene, ilaç temininde yaşanan sorunlar, ağır hasta mahpusların infazlarının ertelenmemesi ve buna benzer pek çok sorunun bir araya gelmesiyle özellikle hasta mahpuslar adeta yaşam savaşı verir hale gelmiştir.

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan son Ceza İnfaz Kurumları istatistiklerine göre, cezaevlerinde 304 bin 799’u hükümlü, 52 bin 66’sı tutuklu olmak üzere kapalı ve açık cezaevlerinde toplam 356 bin 865 tutuklu ve hükümlü yer almaktadır. En son 29 Nisan 2022 tarihinde güncellenen İHD verilerine göre Türkiye cezaevlerinde 651’i ağır olmak üzere toplam bin 517 hasta mahpus bulunmaktadır. Yine İnsan Hakları Derneğinin verilerine göre cezaevlerinde 2022 yılında en az 72, 2023 yılında ise en az 42 mahpus yaşamını yitirmiştir. Adalet Bakanlığının verilerine göre ise 2018-2023 yılları arasında toplam 2 bin 258 mahpus cezaevlerinde yaşamını yitirmiştir. Şüpheli ölümlerle birlikte sadece bu yıl 50 mahpus yaşamını yitirdiği tespit edilmiştir.

Uluslararası mevzuatlar, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşam hakkı konusunda devletlere pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Devletler, özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin sağlığa erişim ve yaşam hakkı konusunda kapatılmamış olan kişilerle eşit şartlarda bulunmasını sağlamakla yükümlüdür ve sözleşmeler, Anayasanın 90. maddesi ile garanti altına alınmıştır. Birleşmiş Milletler resmi belgesi olan ve üye ülkelerce de kabul edilen İstanbul Protokolünde “tutuklu ve hükümlü konumda da olsa her hastanın kendi doktorunu seçme ve raporlarının bağımsız bilirkişilerce hazırlanmasını isteme hakkı vardır.” denmesine rağmen Adli Tıp Kurumu; üniversite hastaneleri, eğitim araştırma hastaneleri ve tam teşekküllü devlet hastanelerinin hasta mahpusların sağlık durumlarıyla ilgili objektif süreçler yürüterek hazırladığı raporların aksi yönünde raporlar düzenleyerek hukuka ve tıp etiğine aykırı şekilde yaşam hakkı ihlallerine sebep olmaktadır. İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM), Gülay Çetin v. Türkiye kararında tam da bu sebeple hasta mahpusların tahliye edilmemesini ve hastalıkların ilerlemesine yol açan bu uygulamaları İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesinin (İHAS) işkence yasağını düzenleyen 3. maddesi ile ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddesine aykırı bularak Türkiye’yi mahkûm etmiştir.

Toplum nezdinde kararları ve güvenilirliği tartışılır hale gelmiş bir kurum olan ATK’nin raporlar açısından tek yetkili merci olmasının yanı sıra hasta mahpuslar açısından infazın geri bırakılması taleplerine verilen ret kararlarına dayanak yapılan bir diğer husus ise 5275 sayılı Yasanın 16. maddesinde yer alan “toplum güvenliği açısından tehlikeli olmama” ibaresidir. “Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen” mahpusların toplum güvenliği için tehlike oluşturabileceği iddiası temelden çelişiktir. Tamamıyla soyut, subjektif ve keyfi bir değerlendirmeye sebep

olacak bu ibarenin mevzuattaki varlığı, güvenlik kaygısı veya özgürlük-güvenlik ikilemiyle açıklanabilir değildir. Ölümcül bir hastalığa yakalanmış mahpusların yaşam hakkının polisiye bir vaka gibi ele alınarak ölüme terk edilmesi kabul edilemez.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE-1: Madde ile; uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış olan temel insan haklarına aykırı ibarelerin değiştirilerek hasta mahpusların sağlığa erişim hakkının tesisi ve yaşam hakkı ihlallerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca teklifle hükümlüler açısından meydana gelecek olan değişikliklerin 5275 sayılı Yasanın 116. maddesi atfı dolayısıyla tutuklular açısından da geçerli olması sağlanmaktadır.

MADDE-2: Yürürlük maddesidir.

MADDE-3: Yürütme maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE-1: 5275 Sayılı Ceza ve güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesinin 3'üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 5'inci ile 6'ncı fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(3) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceği veya tedavisi, iyileşmesi ve bakımının mümkün olmadığı tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi, üniversite hastanesi sağlık kurulu tarafından verilen raporla tespit edilen hükümlülerin koşullu salıverilmesine ve haklarında denetimli serbestlik hükümleri ile seçenek yaptırımların uygulanmasına karar verilir. Denetimli serbestlik hükümleri ile seçenek yaptırımların ne şekilde uygulanacağı çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir. İlgili yönetmelikler işbu kanunun Resmi Gazetede yayımlanmasını izleyen on beş gün içerisinde çıkarılarak yürürlüğe konulur.”

MADDE 2- Bu kanun hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.